

Filosofování a četba

A co si tak rád přečtete? V posledních letech čtu málo nových knih, ale rád se vracím k čemukoli, co mi v knihovně (resp. v těch mých „hromadách“) padne do ruky, když něco jiného hledám k tomu, co zrovna píšu (když píšu). A často se začtu, protože to je skvostná zkušenost, co všechno v textech již několikrát přečtených a prostudovaných člověk najde, protože to tam předtím neviděl (a zvláště ovšem co všechno mu při tom napadne, co by mu třeba jinak vůbec nenapadlo; vždyť všechny nové myšlenky se „rodí“ jen v navázání (a často v polemice) s myšlenkami staršími a nejstaršími. (Z příprav rozhovoru s Bárou Řebíkovou, ze začátku října 2010.)

Povrchní čtení je pro skutečnou filosofii zhoubné; problémem je ovšem najít texty, které opravdu za to stojí, abychom je četli víckrát, ba abychom se k nim vraceli i po letech. Tak jako nejsme schopni náležitě „slyšet“ novou skladbu nebo „vidět“ nový obraz, ale musíme se k nim vracet a jen pomalu pronikat za jejich „povrch“, tak je téměř nemožné pochopit to rozhodující při prvním přečtení nového díla filosofického (a tu ani nejde o rozsah – může to být třeba jen studie nebo esej, nemusí to být tlustospis). Tím je ostatně řečeno, že takto víckrát můžeme číst také třeba jen určitá vybraná místa v nějaké knize, zejména v případech, kdy nejde o „veledílo“, ale kde lze přece jen občas najít skvělou, někdy i třeskutou myšlenku. Konec konců jde o to, nechat se oslovit ve svém vlastním myšlení, někdy dokonce se jen nechat vyprovokovat k vlastní myšlence, a někdy jen k zárodku myšlenky, kterou pak musíme (a můžeme) domyslet způsobem zcela odlišným, ba neslučitelným se záměrem původního autora. Kdo podobnou zkušenost udělá, nebude na pochybách: to, proč čteme filosofické knihy nebo články, nemá vyústit v nějakou lepší poučenost o jiných autorech (a jejich textech a jimi formulovaných myšlenkách), ale v naše vlastní přemýšlení, v němž se máme nechat vést „myšlenkami“ či spíše „idejemi“, jež nás přitom oslovují jakoby přímo a nikoli pouze zprostředkovaně jinými mysliteli. Ti druzí myslitelé tu pro nás jsou jen jakousi pomocí, ale nemůžeme a nesmíme je brát jako vlastní téma a cíl svého přemýšlení. Bez četby velkých myslitelů nemůžeme sami náležitě a na úrovni myslet, ale jejich výběr (a také způsob čtení) musí být podřízen našim vlastním postupům, nikoli naopak.

(Písek, 101203-1.)